

С Л А В Я Н Ш И Т Ъ

ГОДИНА IV.

Русчукъ 21 Юлий 1882.

БРОЙ 4.

Излиза два пѣти въ седмицата вѣсна:
Срѣда и Събота.
Цѣна:
За година . . . 5 ср. рубли нови.
За шестъ месеци 3 ср. рубли . . .

Сичко, което се отнася до вѣстника, подписва се направо до
Т. Х. Станчевъ въ Русчукъ.
Неплатени писма не се приематъ.
Ръкописи назадъ се не връщатъ.

За Обявления се заплаща:
За вѣсти редъ при пръвѣ пѣтъ 20 стот.
За " " " вторий пѣтъ 10 . . .

Руссе 20 Юлий 1882.

Споредъ слуховѣтъ, които се разнасятъ и отъ предварителнитѣ мѣрки, които взема противната старна, т. е. консерваторитѣ, мнозина заключаватъ; че наскоро ще са издаде указъ, да станатъ изборитѣ на представители за народното събрание. По тѣхъ причина вижда се, Софийския консерваторски клубъ, съ врѣме държалъ своето главно събрание, съставилъ особенъ списъкъ, кои лица да се избиратъ и го распратилъ до своитѣ агенти изъ княжеството, да агитиратъ мѣжду населението. Либералитѣ отъ своя старна, като застрашени вижда са, твърдѣ слабо се приготвяватъ, за това важно предстояще дѣло; тѣ стоятъ равнодушни, като се колебажатъ отъ да повѣрватъ, че непременно ще бѣде свикано Народното Събрание. По видимому консерваторитѣ много се съмнѣватъ въ сполуката си, когато напротивъ либералитѣ сж убѣдени че сполуката е тѣхна, понеже народъ узна цѣлата на еднитѣ и на другитѣ и се запозна съ дѣлата на своитѣ звани и незвани душепопечители.

Да предположимъ че се свика населението да си избере представители за Народното Събрание, ако тия избори се провъзгласятъ по съществующия избирателенъ законъ, и ако се остави населението свободно да избира когото иска и въ когото има довѣрие, то нѣма съмнѣние, че изборитѣ ще бѣдѣтъ въ полза на народната либерална партия, защото „Дрвения Господъ“ на мнозина показва, кои сж народнитѣ приятели и защитници на чловѣческитѣ права, на истинската свобода; ако ли съществующия избирателенъ законъ се промѣни и споредъ както се говори, се прогласи друга форма за избирание, като се употребятъ при това и мажкитѣ мѣрки, то само въ такъвъ случай, консерваторитѣ могатъ да рассчитатъ, на сполука; остава на врѣмето да ни покаже, какво има да стане. Ние сме по-наклонни да повѣрваме, че свикването на Народното Събрание, може да бѣде отложено и за прѣзъ настоящата година, отъ колкото да се свика по съществующия избирателенъ законъ. Нѣ въ единия и въ другия случай, народа трѣбва добръ да внимава, какво трѣбва да прави, кого да бира, на кого да възлага довѣрието си, съдбинитѣ си. Опититѣ бѣше доволенъ да увѣри всѣкого, отъ какви начала трѣбва да се въздушевява и какво направление да слѣдва.

Сѣкий е господаръ на убѣжденията си, нѣ прѣдъ общото благодѣйствие, прѣдъ благомото на отечеството, трѣбва да послушна гласѣтъ на народнитѣ приятели, да отетжни отъ неосновнитѣ си убѣждения, и да се придружи при болшинството, при народния гласъ, който иска: запазването неповредима Конституцията, този драгоцененъ даръ отъ Озобѣ почившия Царъ Освободителъ.

ДОБРУДЖА.

Тѣзи откъсната частъ, изъ тѣлото на милото ни Отечество България, отъ когото е имала злочестота да подпадне подъ днешнитѣ си владѣтели, романигѣ, не е пристанала отъ да не пролива сълзи било чрѣзъ Българскитѣ, било чрѣзъ романскитѣ или чуждестранни вѣстници и да искава съ скръшено сърце своите болки, причинени отъ новитѣ и владѣтели, които подъ булото на Конституцията, подъ маската на образованието и цивилизацията вършатъ такива дѣла, каквито са вършатъ на цѣлата и въ една монархическа власть.

Не ми е думата общо за цѣла Романия, за Романия отъкъ Дунава може да е по добръ и нейната участъ да бѣде придадена въ рѣцѣте на правосѣдни управители; нѣ за отсѣма Дунава — Добруджа, тѣзи хубава и плодородна земя, тѣзи богата съ заможни жители днесъ е предадена въ рѣцѣте на подли управители, на управители съ разбойнически качества, които сж са заловили енергично за опростояването и, за оголяването и чрѣзъ силата на еднѣкой „Articol si legea“. Съ таковото си управление, тѣ са владели въ сърцата на всяка една народностъ, даже и въ самитѣ прежни романски доброджански жители, гълби умураза къмъ всичко що е романско, и са изложили бѣднитѣ доброджански жители на участъ, можа да кажа, много по зла отъ колкото бѣха подъ властта на варваригѣ турци.

Вздържамъ се, настоящемъ, отъ да правя дълги описания за несправедните, или по добръ да кажа, за разбойническитѣ дѣла на тѣзи наши управители и да привѣждамъ доказателства. Това въздържане го правя именно за туй, защото си предполагамъ, че изложенитѣ въ Българския вѣстникъ и въ Българския рѣкъ можа да не иматъ никаква етобностъ, прѣдъ надлежното мѣсто и може да не даде нѣкой въра и внимание на тѣхъ, слѣдствието на което ще бѣде: Сълзигѣ на Добруджа да отиватъ вѣче и гласа и да не привлече милостята на никого.

За любопитство обаче на Гда читателигѣ, правя тукъ едно извлечение изъ малкия Романски ежедневенъ вѣстникъ „Posta“ който са издава въ Галацъ. Тѣй тоя вѣстникъ въ броя си подъ № 264, дата 17 Юлий 1882 год. въ отдѣла за „Добруджа“ пише слѣдующето:

Добруджа.

Провинция турска бѣше, провинция турска остана и сега подъ отеческата грижа на Г-на Иванъ Братиниу.

Жалостъ та хваца като погледнешъ въ какви рѣцѣ е паднала тѣзи злочеста държава; говоримъ особено за страната Добруджа подпадна на расположението на Г-на Павелъ Статеску, братигѣ на министра Евгений Статеску. Оня чловѣкъ провъзгласенъ префектъ чрѣзъ грациозността на родинитѣ си и величественния чловѣкъ на държавата дойде въ округѣтъ Тулча за глава (управителъ). Всичкия свѣтъ са удивлява какъ тая личность едвѣмъ пристигна и си тури рѣката на 3000 франга на округа, подъ прѣдлогъ че нѣмалъ пари да купи мобили за себе си и за фамилията си. Това префекторско хващане (туране рѣкъ на паритѣ), не е освѣнъ единъ бакшишъ за доброто му дождане.

Единъ малакъ отломакъ за личността на която по свѣтътави тѣзи рѣкове и много други, понеже много сж и неговите вини (кабахати).

Този чловѣкъ бѣше въ военна служба и стигна на чинъ капитанъ, знаи чрѣзъ приятитѣ си обхождение и доброто си сърце, както и на неговия братъ, да възстанови една привлекателностъ (se creeze un gol) между себе си и окружающите го; освѣнъ това, снабденъ и съ една заблѣжителна способностъ въ военни искусства, възползуванъ отъ парасанието на своя родъ, остава военната кариера и влезе въ администрацията. Този искусственъ (fenomenal) чловѣкъ слѣдвалъ е и въ лицѣта на правото; вижда са прѣдвидѣлъ е съ тѣзи дипломи да може да са защитава самъ, когато правосудието доди и му поиска отчетъ за неговите беззаконности и подлости.

Че сърцето, не са измѣни друго яче освѣнъ правещѣ прогреси като брата си, т. е.: утроба много яваща и изобилна съ утрова. (mate prestite si venin in abundantă.)

Като префектъ, отъ Тулча, щомъ излѣзе знаи да придобие на своя страна всичките личности отъ кое даа назначение отъ тоя округъ; тѣзи привърженици са склю-

чени мѣжду лица еднообразни и неговѣ случаи официални и не официални.

Всички благороднитѣли отъ Тулча изгубиха надѣждага си отъ тоя възвишенъ мжжъ, пратенъ да управлява нова романска провинция, и да направи нейнитѣ жители да обичатъ романското имѣ; добръ е избрало правителството чловѣкъ способенъ да изпълнява такава миссия.

Синѣтъ на капитанъ Статисъ, не може освѣнъ да бѣде лишень отъ прѣдѣлитѣ, романски. (animal de sentimenteleromânesci).

Горката Държава! единъ пришелецъ, извърженикъ фанариотинъ, туренъ за глава на единъ округъ заблѣжителенъ!

Почти всичкитѣ служби на округа, съ исключение твърдѣ рѣдко, са поитрени на родинитѣ на неговата фамилия, и на едни възпазани (si unor potlogari pe lenga care oaspetii penitenciarilor ar fi modele de virtute.)

Администрацията е една банда разбойници официални, които има за глава префекта Павелъ Статеску.

Правосудие! горко, и съ позрито лице, ма е срамъ да дамъ това свѣто имѣ на едни збирцини, отъ хора призовани да закриятъ съ твойга мантия, разбойничествата на префекта и на неговитѣ хора. Ти си оръжието съ което отблъсватъ тѣзи, които са противятъ и не искатъ да подчинятъ главата си прѣдъ вършенитѣ отъ тѣхъ беззакония (satrapului) (Caci am uital a spune ca satrapul este vindicativ si ura ca neimpacata pune in miscare toate puterele (ce i au foct incredintate pana ce se resbuna.)

Тѣзи е кадрата въ която ше са изображавать на публиката качества, отъ подлостите на администрацията на Тулчанскитѣ округъ, който са комитатъ отъ горѣ до долу, отъ когото Божиата промисла е пратила за префектъ оня иморалъ, който отъ когото управлява округѣтъ, далъ е на държавата тѣзи резултати:

Умураза на жителигѣ отъ коя-да е народностъ противъ всичко, което носи име Романско.

Ничтожностъ на правосудието. (Prostituarea justitiei).

А въ послѣдокъ резулта ще бѣде:

Изгубването на Добруджа.

За подобни човѣци, бѣсенето не е приличното наказание; ожесточенната публика желеа да бѣдѣтъ прислѣдвани като нѣкои бѣсни животни и да са изгорятъ живи, щото нито тѣхните останки да не гниятъ въ нашата държава.

Ще почнемъ обаче въ единъ отъ идущитѣ броеве качества на виновнитѣ дѣла на тѣзи мажелици; доказателствата ги държимъ на распорѣжданieto на правителството, когато са свести да провози въ анкета, чловѣци честни, распорѣди и въ сжщото врѣме лиши отъ служба префекта и неговитѣ превърженици; ще види тогива какъ ще тежѣтъ оплаквания отъ всичкитѣ страни на Добруджа.

Съ подобни статии пжлни ежедневнитѣ си броеве помѣнатия в. „Posta“ съ подобни — взе да пжлни отъ нѣколко врѣме на насамъ и в. „Indepandance Roumaine“ и други. А що прави въ тоя случай върховната власть? — Ти стои глуха и не обрѣща внимание къмъ нищо що са пише за Добруджа. Вѣдѣствие на това управителите напредватъ въ своята идѣя. Конституцията обута съ чизмиге на монархията, стѣпила е на Добруджанския вратъ и вика: тѣй е закона Господа! (Asai legea Domnule!)

Тежко и горко, ако отиватъ работигѣ се тѣй.

СПОДЪЛЪЛЪ.

(Подражение.)

Еднакви сме, брате ний съ тебѣ
По мисли, по чувства въ живота
Са впуцтаме съ прѣсни ний сили
Стѣкмени за въ пѣтъ къмъ доброто.

Сърца ни еднакво са биятъ
 Едно прѣдъ чехме двамина
 Души са съзвѣлиха на вѣки
 Разбрахме са ние въ чужбина.

Повѣрихме си мисли, надѣжихи
 Завѣсти си души казахме
 За живота отъ млади години
 Еднакъвъ и нѣтъ си избрахме

Тоз' нѣтъ е истѣвъ съ бодили
 Съ укори, презрѣние свѣтовно
 Щ' таримъ ний натѣкване, хузи
 Ще носимъ туй брѣме грѣховно

Добро ли зло ще да срѣщамъ
 И горва ли умсъ ще бѣде
 Прѣдъ злото не ще са преклонимъ
 Ний твърди ще бѣдемъ на вѣде.

Неа' знаемъ неправдѣ хорски
 И болкитѣ знаемъ човѣшки
 Ний правдата честно ще бранимъ
 Ще гонимъ кумира глумещи

Напрѣдъ да вървиме ний друже
 Безъ страхъ и безъ злоба съсъ радость
 Напрѣдъ въвъ живота трѣпливий
 Въ двѣ тѣжата, свѣтлата младость.

Свищовъ 12 Юлий 1882 год.

Л. Р.—в.

ОЩЕ ДВѢ УМѢСТНИ ДУМИ ЗА БЪЛГАРСКИТѢ ЗООЛОГИИ НА Д-РЪ А. ПОКОРНИЙ, ПРѢВЕДЕНИ ОТЪ ЧЕСКИ ЯЗИКЪ ОТЪ А. А. МАКАКОВЪ И Н. К. УРУМОВЪ
 — В. АТАНАСОВЪ.

Съ радость прочетохъ въ в. „Марица“ (виждь броеве 364, 365 и 366, 1882 год.) двѣтъ думи на Минухаровъ изъ Сливенъ, или критиката му на три новопоявени учебни книги за долнитѣ класове на нашитѣ ср. учебни заведения; мисльта на казанитѣ критикѣ да искаже своитѣ думи за тия елементарни книги е за похваляване. Трудъ му да прочете, разгльда и сравни единъ съ други двата учебници по Зоологията е за учѣние, толкова повече че критиката за тоя родъ книги е тѣй нуждна, както чистий въздухъ за подпомагане на организма на животнитѣ. Нѣ и въ критикитѣ е отъ първа необходимостъ да се варди безпристрастие, и да са отбѣгва отъ матеръ. *Една слабостъ въ двѣтъ думи на Минухаровъ, именно въ сравненіе на двѣтъ Зоологии са срѣца, и неа' искажъ да изложя. Но прѣди да дода на това, дѣжевъ съмъ да кажа нѣщо за тия прѣводи.*

Нагльдна природна История отъ Д-ръ А. Покорний (Зоология, книга първа: грабачитѣ животни) прѣвелъ А. А. Макаковъ, 1881 год. печатана въ Прага. Тая часть отъ Зоологията (цѣлата Зоология още не е изгльзна, поне азъ още не съмъ я виждалъ цѣла) е прѣведена отъ Чески языкъ, отъ 4-то издание, прѣправена за долнитѣ класове на Ческитѣ училища отъ П. Ехличка, професоръ на правит. академическа гимназия въ Прага, и тукъ тамъ допълнена отъ 15-то издание на нѣмски языкъ, написано отъ самия Д-ръ Покорний. Другитѣ български прѣводи на Зоологията е тоже отъ Чески языкъ, но отъ 3-то издание. Тя е прѣведена отъ двама млади академици — Н. К. Урумовъ и В. Атанасовъ, печатана също въ Прага, 1881 год. Както виждаме двама български прѣвода не ще са съгласяватъ напълно, едно защото прѣводачитѣ сѣ невалили по знание на язицитѣ и на самитѣ важни прѣдмѣтъ, което са ясно доказва отъ самитѣ издания, а друго защото грабачитѣ животни на Макакова сѣ прѣведени отъ 4-то издание, а Зоологията на Урумовъ — Атанасовъ отъ по старото т. е. отъ 3-то издание на Ческата Зоология на Д-ръ Покорний. Въ малкитѣ разници въ тоя случай не пречатъ много, и затова може да се направи сравнение мѣжду тия два прѣвода. Минухаровъ мисли, че изданието на сѣщитѣ учебникъ отъ разни прѣводачи не води къль полза на издателитѣ или прѣводачитѣ, защото тоя родъ конкуренция у насъ немоще да крѣе, кога да е, единия отъ тия прѣводи, по прѣимуществомъ си, ще побѣди, и ще измѣсти другитѣ. За тоя той съжелява страната, която има да изгуби отъ това излишно напѣдварване. Мень ми са чини, че тоя страхъ разбиратъ твърдъ добръ книгоиздателитѣ въ Южна България, които още отдавна сѣ ни научили, че и тоя родъ конкуренция — а почва въ нашия останалъ, както казва Минухаровъ, пардѣ. Ето защо не е чудно, гдѣто почти единъ и сѣщитѣ учебникъ прѣведенъ и печатанъ отъ двама, даже и отъ трима, както на пр. Ващинъ и Майчинъ языкъ, молитвитѣ отъ Чемеши. География отъ Смирнова и пр. А нѣкои отъ тия учебници сѣ прѣпечатани вече нѣколко нѣкти. Съ това неисканъ да кажа, че удобрявамъ тоя сепаратизмъ. Напротивъ, и азъ блѣхъ желалъ да ставаме прѣвода и изданието на такитѣ книжци съгласно, нѣ това е немислимо, до гдѣто съществува човѣческата ждѣностъ за печалба и човѣческото самолюбие. Отъ друга страна нѣтъ, прѣводчането на елементарна Зоология не е тѣй мѣчна работа, както може нѣкой да си го прѣдставява. Съ исклучение на нѣколко животни, другото сѣ остана почти сѣщото. Вѣски има право да прѣвода, така сѣщо и да печата, ако има, срѣдства. Но кой ще купува, малка е нашата грѣжа. Азъ казахъ, да са прѣвода элементарна Зоология не е мѣчно нѣщо. Отъ тукъ може да се помисли, че вѣски може да пристѣпи къмъ тая работа, стига да си въобрази, че е учителъ или ако щете професоръ на нѣкой реална гимназия. Нѣ това не е тѣй. Тая работа е лесна за оня, който са занимава съ тоя прѣдмѣтъ, лесна е за специалистъ. И азъ не вѣрвамъ, че българскитѣ студентъ въ нѣкой чуждъ университетъ по природнитѣ науки, ще брой прѣвода на Д-ръ Покорний за ново изобретение; друго нѣщо е ако са напише Зоология, въ която да са изброижъ напространно всички животни, нѣмски и прѣдиглани, които живѣтъ въ нашето отечество. Само тоя трудъ

е мѣченъ, и само тоя изисква дълбоко студирание, дълго врѣме за екскурзии въ нашата страна. Само тоя родъ учебникъ може да побѣди и да изгони временитѣ прѣводчета, които са появиватъ на българскитѣ учебни хоризонтѣ, и, които за жалость ще са поживятъ още нѣколко време, благодарение на сегашното положение на работитѣ въ България. Нѣ нека са не распространявамъ, а да дода на цѣлата си.

Г. критикѣ захваща: „ний имаме и двѣтъ български Зоологии прѣдъ насъ си, за да бѣдемъ по точно и поиниши въ оцѣненіе имъ, ще са задължимъ да правимъ *чисто* сравнение мѣжду двѣтъ, като изложаме питаги изъ самитѣ книги и при това ще правимъ и своитѣ заключения“. Прѣвъсходно. Нѣ за жалость Минухаровъ тая чѣсто сравнение не е направилъ. Азъ прочетохъ внимателно и двѣтъ Зоологии, и съмъ дѣжевъ да го призная, че нито едната, нито другата е чѣста отъ погрѣшки. Сравнитѣ почти всички животни въ едната и другата Зоология, съ ческитѣ издания и съ нѣмскитѣ оригинали, и намѣрихъ груби погрѣшки въ българскитѣ прѣводи: Именно въ прѣвода на Макакова отъ дълбоко незнайние на языка (чески и нѣмски), отъ неразбирание на прѣдмѣта и отъ едно непростимо прѣблѣване на личността си; въ прѣвода Урумовъ — Атанасовъ погрѣшкитѣ сѣ отъ незнайние добръ Българскитѣ языкъ и отъ не внимавање въ прѣписването и печатаніето. Това ще покаже съ фактъ, да не би да си помисли нѣкой, че искамъ да изложамъ Ур. — Ат., като укривамъ грѣшкитѣ имъ, както го е направилъ Минухаровъ, който като указва на недостаткитѣ на прѣводѣтъ Ур. — Ат. и на прѣимуществомъ на прѣводѣтъ Макаковъ, дълбоко замлъчва непростимитѣ погрѣшки на Макакова прѣводѣ, и прѣимуществомъ на прѣвда на Ур. — Ат. А това е наистина голѣма и непростима слабостъ въ вѣска една критика. Ще захвана отъ края на Макаковия прѣводъ и ще посоча на по-главнитѣ недостатѣци и погрѣшки, цѣто пакъ би трѣбвало да говори за вѣска една страница, а това би било и досадно за читателъ и излишно, като правя същевременно нуждното сравнение съ прѣвода Урумовъ — Атанасовъ.

Въ Зоологията на г. Макаковъ е печатана цѣтна картина отъ живота на воднитѣ животни, които са намиратъ на езернитѣ брѣгове. Тая картина е взета отъ 15 изд на нѣмски. Въ изданието на г. Ур. — Ат. тя не е въбѣтна. Поясненіето и въ Макаковия прѣводѣ е тѣй тъмно, цѣто не вѣрвамъ да може да я разбератъ ученицитѣ; незнай защо г. прѣводчата е турналъ названието на тукъриличната (възгльзнатата) мушица (Phryganea) „голъма мушка“; види се, че той са е съмнявалъ въ значеніето на думата мушка, която е руска рѣчь и незнайи на български, освѣтъ муха, мушица, мушичка. Но наполоу въ нѣмското изяснение срѣщаме: „Въ водата на лѣво най-напѣрѣтъ явава риба *gasterosteus aculeatus*, виждь буква h, и друга, назначена съ буква i, варди въ гдѣто отъ водни растения младитѣ си (рибчакитѣ)“. А Макаковъ е прѣвелъ тоя тѣй: „А въ водата най първо явава отъ лѣвата страна риба *gast. aculeatus* h; друга една i назн своята *невѣста*, която лѣжа въ гдѣто, направено отъ водни растения въ водата“. Панетина, това не е ли геннало изобретение за природознаеитѣ, които незнайтъ че рибитѣ жѣлътъ на чѣфтѣ и че имало риба — мжжъ, риба — невѣста?! Не ще съмѣняе, че прѣводчата е мислилъ, че думата „Brut“ (рѣкоби, които едва що сѣ излупени) е погрѣшка, и че трѣбвало да бѣде „Braut“ (невѣста, снурга). Нѣ тая картина не е тѣй важна, защото ти не е подадена да си изучи отъ ученицитѣ, затова може да са кажа, че ти не трѣба да са знае и помне, както другия материалъ въметенъ въ срѣдата на книгата, зато нѣя може да са отпустие вѣска глупостъ. Нѣ да прѣмина въ прѣдговорѣтъ; тоя е повече прѣведенъ отъ нѣмското 15 издание, и то твърдѣ неточно и произволно; тѣй на пр. г. Покорний кажа, че въ продължение на 25 годишната еп практика, тоя намѣрва за дѣтна отъ 9—12 годишна възраст синтетическата метода по прѣдаване на природнитѣ науки за най естествена и успѣшна, като забѣтъва, че тоя удобряватъ догоспоицаментитѣ учители Luben, Gabriel, Eichberg, Schwab и др. защото другитѣ способъ за прѣдаване уморавалъ младитѣ ученици и упражнява само пихната намятъ. А въ прѣдговора на Макакова са срѣцатъ изливни повторения и напониания „начинающитѣ своето поприще“ да прѣдаватъ по индуктивната метода, защото само така са развива намятъта на ученика, а всичко друго загаява!?? Г. Покорний е свършилъ прѣдговорѣтъ си съ благодарение къмъ 7 думи професора и други още, на които имената неспомянува, а именно за гдѣто му помогали съ направитѣ, съобщенията и указанията си, а и Г. Макаковъ изкава безпрѣдела благодарностъ на високочитаемото Министерство, на милитѣ си колеги, за гдѣто му тоже помогали морално и материално, и свършва прѣдговора си, като прѣдава първата си Зоология на нашата младежъ. — Панетина, неспаслужка ли дълбоко уважение г. Макаковъ за своята литературна заслуга? — Незнай като какво би си помислилъ Г. Покорний за него, ако му са преведе прѣдговора на първата българска Зоология. . . . А какво виждаме въ прѣдговора на г. Ур. — Ат. издание? Една разумна синеходителностъ и признавание въ недостаткитѣ, като молитѣ гдѣ учители да имъ посочатъ на тѣхъ, та да може да стане по свършеніе прѣвода въ второто издание. Дохождамъ до сѣщитѣ прѣдмѣтъ. Казахъ и по горѣ, че не е нужно да посочвамъ на всичкитѣ погрѣшки, защото тоя би уморило читателъ. Ще кажа само, че Минухаровъ ако са интересуна наистина за това, нека сравни Макаковия прѣводъ съ ческото или нѣмскѣ издание и ще види, че г. прѣводчата не е ималъ никакво понятие отъ язицитѣ. На пр. на стр. 4 отъ ческото и на стр. 3 отъ нѣмското издание четя: „блѣтъ на човѣкъ са голѣмитѣ животни и много по лесно отъ колкото сѣ нѣкои дребни прѣдиглани животинки (насъкоми), които са появиватъ по нѣвога въ такава множество, цѣто тѣхното намаляване немоще да са забѣтъва, ако би човѣкъ убилъ отъ тѣхъ и хиляди. А именно такитѣ мнѣшка животинки нападатъ и развалятъ хранитѣ и другитѣ имотъ на хората, визатъ сѣщо и въ жилищата имъ, и по нѣвога утѣжватъ както човѣцитѣ, така и домашнитѣ имъ добитѣкъ“. Това въ Макаковото издание (стр. 4, 5) е прѣведено тѣй: „тѣзи борба и пр. и тѣмо такитѣ малки животни сѣ ония, които влагалитѣ са храна и други людѣки имения уничтожаватъ и даже въ жилищата визатъ, гдѣто сѣ насила, като *молитѣ хората, ставатъ домашни животни*“. Изрядно нѣщо вѣрвайте! Това незнай да ли е прочелъ Минухаровъ, нѣ на вѣски начинъ то е аргументъ, че направената му прѣхвалена критика за Макаковото издание е поне-

че поврхностна, защото нѣтъкъ той не би трѣбвало да замлъчи на тия капитали несписници. Г. Макаковъ разказва, че било фактумъ, че вниманіето на ученика са угольмава по вече, кога то учителя го занитва за нѣкой нѣща, и че на ученика отговоръ трѣба да са дава голѣма важностъ и пр. Добръ, азъ си прѣдставявамъ сега, че прѣподавателя — педагогъ пита едного отъ ученицитѣ си, именно сѣдѣ горний урокъ, за домашнитѣ животни. И ученика отговора, че вѣсво животно, което мѣчи хората е домашно животно; отговора на ученика е важень, тоя може самостоятелно да стговори, че вълкитѣ, блѣхитѣ, дървеницитѣ сѣ домашни животни, защото тѣ мѣчатъ хората и ставатъ домашни животни. Е тогана, моля ви са, това не е ли подигравка съ природнитѣ науки? — А какъ е прѣведено тоя въ г. Ур. — Ат. издание? Съвършено точно. Тамъ е казано тѣй: „сѣ голѣмитѣ животни тоя бой е доволно лесно; нѣ не е такѣвъ и сѣ дребнитѣ прѣдиглани насѣкоми, които по нѣвога и пр. Тия сѣ сѣщитѣ ничтожни животинки, които изидѣтъ приготвенитѣ храни въ жилищитѣ, повреждатъ имуществата на човѣкъ, и които по нѣвога са развѣждатъ и въ кхичицата му та го безпокоятъ (в. стр. 3)“. — Нѣ да сѣдѣмъ. На стр. 12, въ описание на общитѣ свойства на маймунитѣ, г. Макаковъ казва: „палецѣтъ имъ не стои на срѣцо другитѣ прѣсти, тѣй както е у човѣкъ, а на редѣтъ съ другитѣ, нѣ може да са обрѣца и постави срѣцу вѣсвого отъ тѣхъ“. Отъ тукъ излиза, че палецѣтъ у човѣческата рѣка стои срѣцу другитѣ прѣсти, а не наредъ съ тѣхъ. Види се, че г. Макаковъ варди достолѣнието на човѣкъ, като е казалъ, че палецѣтъ на маймунитѣ нестой тѣй, както у човѣкъ на срѣцу другитѣ прѣсти, или са е назилъ да не би да го набѣдимъ, че тоя сѣдѣ два системата на Дарвина. Друго незнай какво да си мисля за него. Човѣкъ може да незнае много, нѣ да бѣде така бѣдѣ съ познания, цѣто да незнае, че палецѣтъ въ човѣческата рѣка нестой, т. е. не е положенъ срѣцу прѣститѣ, но е наредъ съ тѣхъ, значи твърдѣ много; палеца въ рѣката на човѣкъ може да се полага срѣцу прѣститѣ; подобно става и въ маймунитѣ, и за това се наричатъ сѣщо *чѣсто* *прѣсти* *животни* (Quadrupana). Това въ Ур—Ат. издание е казано съвършено право (виждь стр. 11). Г. критикѣ измѣрва, че името на 2-й редъ отъ мѣлкохранителитѣ въ Макаковото издание „рѣкокрили“ е по право и по сполучливо, защото било споредъ латинското Chiroptera, и че названието хѣрпачи (прилѣти) въ Ур—Ат. издание било чудно, неспасливо. Споредъ менъ, лѣгити мѣлкохранителни ако кажемъ по-отговори, отъ колкого рѣкокрили; тоя име не е измислено отъ г. Макаковъ, то е сѣщо прѣведено отъ нѣмското название на тия животни „Handflügler“, което е турено въ скобки, сѣдѣ по приличію имъ название „Flatterthiere“ ср. лѣгити мѣлкохранителни, или прилѣти, както стои въ Ур—Ат. издание. Не ще бѣде излишно ако кажа, че прѣдитѣ крайна пѣлѣга щитѣ мѣлкохранителни, немогатъ напълно да се нарѣтатъ рѣдѣ, защо кажемъ знаемъ, рѣдѣтъ иматъ съвършено друго назначение; отъ тукъ сѣдѣва, че думата рѣкокрили (по добръ би било да каже преводача-рѣкокрилати) не отговори на нѣмо. 3-й редъ отъ мѣлкохранителитѣ въ зоологията на г. Макакова е казано „насъкомонитѣ“ (стр. 16). При всичко че не ми е цѣлъта да се занимавамъ съ произволитѣ на рѣчитѣ, нѣ тѣй като г. критикѣ показва на неученицитѣ названия въ зоологията на Ур—Ат., то не е безъ мѣсто ако покажа и азъ на неученицитѣ въ Мак. зоология. И тѣй, названието „насъкомонитѣ“ не е тѣй български, както „насъкомонитѣ“ както сѣ го казали гдѣ прѣводачитѣ на другата зоология (стр. 14). Съ името „мѣсоядитѣ“ или „шелми“ е назначенъ 4-й редъ отъ мѣлкохр. животни г. Макаковъ, както сѣдѣва; а) коткообразни шелми (стр. 18); в) кучеобразни шелми (стр. 24); е) бѣлкообразни шелми (стр. 28). И тоя г. критикѣ иде да ни докажа, че било учено, ср. не така както въ изданието Ур—Ат. Нѣ ако вземе човѣкъ зоологията на Ур—Ат., тоя видѣжа, че 4-й редъ е казанъ „грабачитѣ“ (мѣскохранителни), че отдѣл. а) и наречено грабачитѣ отъ рода на коткитѣ, в) кучета, с) вѣсвогулки“, което е много по право и по олуче по. Шелма е чужда рѣчь, и азъ са съмнявамъ, че прѣподавателитѣ на зоологията по Макакова прѣводѣ ще могатъ да разбератъ какво то значи; не говори за ученицитѣ и за самоцитѣ. Колкото за названието „мѣсоядитѣ“ мисля че е добро, само че и тукъ трѣбваше да са каже мѣсоѣдци. По рѣчната „мѣсоядитѣ“ у г. Макакова е твърдѣ многозначуща, тѣй на пр. Тоя назначава съ това име и животни и змби; въ прѣгледа на мѣсоѣдитѣ животни или шелми (стр. 34) тоя казва: „Сѣдѣ тѣхъ идатъ мѣсоѣдитѣ (шелми) змби“ и пр. и тоя иде фактически да ни увѣри, че г. прѣводчата е прѣвождалъ просто на *изустѣ*, безъ никакво размисливание. А това е казано право въ Ур—Ат. издание (стр. 30). Азъ посочвамъ именно на тия погрѣшки да са увѣри читателъ, че има хора които разбиратъ на тоя родъ несписници, които прѣворѣчатъ още за примѣръ, както го прави Минухаровъ, за което изисква отъ почитаемото министерство и субвенция! — Нѣ да продължавамъ. На стр. 41 отъ Мак. издание четемъ: „Кралецѣ“, отъ 7-й редъ (малозѣбнитѣ), „лѣвоходѣ“, „бронносѣтъ“, „мравкоѣдѣ“ и вѣсво тоя казва Минухаровъ, е по-добро отъ както сѣ казали другитѣ прѣводачи, ср. нѣгомень занѣкъ (стр. 36), лѣвоходѣ (стр. 39), цѣтоносѣ (стр. 40) и пр. безъ да си даде мѣка да каже и тоя самъ нѣщо. Тукъ са вижда, че незлыното има и въ двѣтъ зоологии. Споредъ менъ подобръ нѣщо да бѣде, ако са каже: лѣвиноходѣ, цѣтоносѣтъ, мравкоѣдѣ, и 7-й редъ да са казва малозѣбни или незлынозѣбни мѣлкохр. животни. Названието въ Ур—Ат. издание: Мѣскохранителни безъ зѣби (39 стр.) е съвършено погрѣшно; А за да са увѣри читателъ още веднашъ, че г. критикѣ не е чѣлъ може би внимателно зоологията на Мак., та за то я прѣворѣчва така за свършенна, то азъ посочвамъ на сѣдѣщитѣ цитати: стр. 48, „Единокинитѣ сѣ мѣскохранителни животни“, „домашни едъръ добитѣкъ произхожда отъ едно диво говедо, което още отдавно, въ 16 столѣтіе се е заличило отъ лицето на земята“ . . . (49 стр.) . . . тамъ свѣтоувѣцитѣ си правитѣ сазиши“ . . . (49 стр.), „Сливъ и Сливца“ (стр. 55), „жалудѣкъ“ (стр. 61) и пр., и вѣсво тоя не е ли чѣстота, ясность, гладкостъ т. е. качества, които могатъ да прѣворѣчатъ за прѣвосходенъ учебникъ тая зоология? Азъ мисля, че Минухаровъ ако бѣше критиковалъ сѣщитѣ, щеше да укаже поне единъ капиталенъ недостатѣкъ и поне една отъ тѣй избилнитѣ погрѣшки на Макаковото издание, и щеше да посмисли съмѣството си, та и щеше да я прѣворѣчва тѣй щедро на учителицитѣ, ученицитѣ и пр. самоцитѣ, а щеше да вразуми г. прѣводача да поправи книгата, и да

не мисли, че е свършенъ прѣводътъ ѝ. Иматъ на 12 и 13 редъ отъ маѣохр. жив. въ Макаковото издание е турено „Двуугроби“ и „птицонеси“, а въ Ур-Аг. издание — „маѣ. копнатиоци съ торби“ и „маѣкопнатиоци съ птици човки“. Минзухаревъ мисли, че първото название е по сполучливо отъ последното. Каго вземемъ обаче прѣдъ видъ че маѣохр. отъ 12 редъ не е съ двѣ угроби, както го е скропалъ г. Мак., но тоже съ една угроба въ тѣлото си; възниага на корема нѣмъ нахождаща се кожата кесия или торба, не е угроба, защото въ нея женската отъ тия животни носи родената си вече чедь, и затова както на ивски, така и на чешки тѣ са викатъ не двуугроби, но торбонесици маѣохр. животни. Тоже и името на 13 редъ „птицонеси“ въ Мак. зоология (стр. 71) не е сполучено, защото посылъ у птицѣтъ не е тѣй продълженъ и тѣй образувани както виджаме прѣдната частъ отъ главата на тия животни; това не е носъ, но клювъ или човка; а така трѣбна тоя редъ да са нарѣче „птицоклюсести маѣохр.“ Дохождамъ до 2 классъ отъ животнитѣ. Пискамъ да са спирамъ на всѣки единъ редъ отъ тия животни, при всичко че въ двѣтъ зоологии въ т. и классъ има голѣма разлика. Ще посоча на 5 редъ, „пѣщици“ (87 стр.) отъ Мак. издание, и на 4 редъ „пѣщици“ (80 стр.) отъ Ур-Аг. издание, а именно въ отдѣленіе г) „жълелочюсести“ споредъ едната, а споредъ другата зоология, отд. д) „жълелочюсести“ въ което отдѣл. намѣряамъ при названіето на нѣколко птици голѣмо разногласие. На пр: пѣстрата желгурна (Parus major) (стр. 93), зарзаванката (Fringilla Coccothraustes) (стр. 95), синигерътъ (Fringilla pyrullula) (стр. 95), кривоцеката (Loxia corvirostris) (стр. 97), синовачътъ (Plecticus socius) (стр. 97) въ Мак. зоология, а сѣщитѣ птици въ другата зоология сѣхъ названи голѣмо синигерче (стр. 85), зимна пирхула (стр. 83), задруженъ пѣстачъ (стр. 87). Гди е именно сега правдата? „Пѣстра желгурна“ е производно названіето, вѣроятно защото тая птица е жълтозелена отгорѣ и жълта на корема, отъ гдѣто е сначала на български „желтурка“ (а защо не желтурка?), а защото тѣмъто, и гърлото ѝ е черно, и опашката сива, то г. Мак. ѝ нарѣкалъ още и „пѣстра“. Тая птица въ другата зоология е названа „гольмо синигерче“, което показва, че е отъ родѣтъ на синигерътъ, за това ако и да не отговаря напълно, то поне е по право отъ другото название; тая птица на руски са казва „Синица“, на чешки „Sykora kovárdá“, а какъ точно и казватъ у насъ, е въпросъ да рѣшатъ нашитѣ зоолози. За сега подобрь ще бъде да ѝ са остави латинското име. На мѣсто „зарзаванка“ г. Мак. щеше подобрь да стори, ако бѣше турилъ името „черешаръ“, тѣй като тая птица твърдѣ много обича да тропи коствачикъ на черешитѣ и да бѣде вѣднѣтъ имъ. Названіето „зърнобѣдъ (зърнобѣдѣ)“ въ другата зоология е по право, тѣй като то назначава, че тая птица се храни съ зърна на пѣсокъ расевая. Споредъ мене „черешаръ“ би било най право. „Кривоносокъ“ е тоже криво казано въ Мак. издание, защото не востъж на тая птица, а клюветъ ѝ е кривъ, закривенъ, сѣдъ въ другата зоология е казано свършено право, сир. „кривочовка“. Птицата „Синовачъ“ г. Мак. е казала както е въ чешки текстъ; въ другата зоология тая птица е названа „задруженъ пѣстачъ“ (гнездопѣстачъ), доволно сполучливо. „Синигеръ“ въ Мак. зоология и „пирхула“ въ другата зоология сѣхъ еднозначюци; види се че г. г. прѣводачитѣ сѣхъ се сѣмьнавали въ названіето на тая птица; и затова сѣхъ турили латинското ѝ име, което е и по право, отъ колкото да сковаватъ нова рѣчь. Въ 6 редъ (гълъбѣтъ стр. 102) въ Мак. зоология четемъ: „у насъ (въ България ли или въ Австрия неизвѣстно) прѣлетява гургурицата (Columba palumbus), която са мжтъ въ горитѣ по дърветата, на есенъ отаѣлява гълъбъ гогъ.“ Това не е никакъ право. Гургурицата въ България е постоянна птица. Освенъ това Columba palumbus неизвѣстна гургурицата, а единъ видъ гълъбъ, който са види по дърветата изъ горитѣ, Columba turtur е неизвѣстната гургурица. Подобно разбѣсяване са вижда и у другата зоология (стр. 92). — 7 редъ отъ птицѣтъ г. Мак. е казала „курицитѣ птици“, а въ другата зоология „кокошки“. Минзухаревъ мисли, че първото наименование по отговора, защото не е съ такава ограничена смисълъ както последното, като прибавя, че това било толкова, ако са нарече 9 редъ отъ маѣохр. „крани“ отъ името на краната, намѣсто „двоекопитни“, както г. г. прѣводачитѣ Ур-Аг. нарекли цѣлѣтъ 3 редъ отъ птицѣтъ „кокошки“ по името на кокошката. Думата коуръ е равна съ ивската hahn сир. пѣтелъ; тая дума иматъ и чехитѣ (kouř); подобно име и маме и пѣтъ (в. остромировото евангелие отъ Нохан. гла. 13 ст. 38 — не възгласитъ коуръ, дождеже отъвържени съ мене три крати). Отъ тѣзи рѣчь е и названіето курникъ. И така, името курникъ е отъ 2-го отдѣл. на тия птици, които на чешки са казватъ kůru, ивѣли (сѣчки кокошки), сѣдѣв. обозначава общо всичкитѣ птици отъ тоя редъ, и затова въ чешката зоология не е казано само kurovité, но още и друго едно име hrabavi сир. птици които ровятъ, сѣдѣв. наименованіето кокошки или птици които ровятъ е по свойственно на нашъ языкъ, отъ колкото „курникъ“. За названіето на птицѣтъ отъ другитѣ редове и неспоменувамъ ако и да има разлика въ тѣхъ въ двѣте зоологии. Това са би отъдало на далеко. Отъ друга страна посочениитѣ примери мисля сѣхъ доволно да ни увѣрять въ прѣдмуществата и въ сполучливия прѣводъ на тая или онакъ зоология. 3й Классъ у Мак. прѣводъ възчуги и сѣщитѣ вѣстъ отъ животнитѣ въ другата зоология „Пѣщаци“ сѣхъ еднозначюци; за животнитѣ отъ редовѣтъ на тоя классъ като неизвѣстни на намѣрявамъ за нуждно да кажа нѣщо. 4й Классъ въ Мак. зоология е названъ „Земноводникъ“ сир. животни които живѣтъ и въ водата и на земята; въ другата зоология тоя классъ е нарѣченъ „Сушководни“ (стр. 125). Азъ мисля г. г. прѣводачитѣ сѣхъ искали да кажатъ „Сушководни“ сир. такива животни, които живѣтъ на сушата и въ водата. Това може би да е и погрѣшка въ прѣписванетоъ Голѣмо, затруденіе е дажъ, нече съмнѣние, на Г-да прѣводачитѣ и на двѣте зоологии прѣвода на 5й классъ животнитѣ сир. за рибитѣ. Това са вижда твърдѣ ясно като са разгѣдватъ названіята на египетитѣ са клѣтъ тоя классъ животни. Какъ за другитѣ классове, тѣй сѣщо и за тоя Минзухаревъ ни казва, че въ Мак. издание било всичко както трѣбна и сѣдѣв. по сполучливо отъ колкото въ другата зоология. Сѣщитѣ фактъ доказва обаче очевидно. За любонитѣ не ще е азъ ако направя и тукъ едно малко сравненіе въ названіето на пѣсокъ рибѣ. Въ Мак. Зоология четемъ: рѣчния бибонъ (окуунъ) (стр. 141) бѣлата риба (смадокъ) (стр. 142) морски бибонъ (брашницъ) обикн. пѣрмици (бѣрбонъ) (стр. 143) злагна морска пражма

(дорада) (стр. 144) обикн. морска пражма (денталъ) (стр. 145) и пр. и пр.; сѣщитѣ рибѣ у другата зоология сѣхъ названи: рѣчния Окунъ, Сандаръ (стр. 129) морски европейски окуунъ (стр. 130) брадатъ мулуецъ (стр. 131) златенъ хрисофрейсъ (стр. 132) морски зѣбецъ сир. денталъ (стр. 133) и пр. Отъ тия 6 рибѣ въ Мак. издание двѣ, а именно „perca fluviatilis“ и „Labrax lupus“ сѣхъ наречени съ името „бѣбонъ“, три именовани „Mulus barbatus“, „chrysosphris aurata“ и „dentex vulgaris“ сѣхъ оставени буквально както ги казватъ чехитѣ, и една „Lucioperca sandra“ е нарѣчена „бѣла риба“ сир. „Смадокъ“. Въ другата зоология отъ тия рибѣ, двѣ а именно „perca fluviatilis“ и „Labrax lupus“ сѣхъ казани както въ чешката зоология, а другитѣ 4 сѣхъ прѣвѣдени спорѣдъ латинското имъ название. И така всѣки може да види тукъ каква е разликата между двѣта прѣвода. Минзухаревъ въ двѣтъ си думи насочва отъ рибитѣ само на „бѣлата риба“ сир. „Смадокъ“, като казва, че въ другата зоология тая бѣла риба нарѣчена „Сандаръ“ отъ латинското ѝ име, когато пѣлъ въ Макаковото издание на мѣраме чисто български названіа „бѣла риба“ или „Смадокъ“ и пр. И това е още единъ отъ голѣмитѣ аргументи да ни увѣри, до колко зоологията на Мак. е чисто българска! Въ сѣига толкова, защото може би да съмъ оръзвалъ на читателя съ своитѣ още двѣ умѣстни думи за българскитѣ зоолози. А и по читателскъ и да искамъ немога да сѣдѣвамъ, защото 5-й классъ са свършила и издадената частъ отъ Мак. Зоология. Обаче азъ сравненіе между тия два прѣвода направя шх. когато взлече отъ печать и другата половина отъ Зоологията на Г. Мак. Пѣлъ е мѣтно да са продавава, при всичко че и отъ указанитѣ до сега примери може да заключи всѣки за доволнитѣ прѣмущества които спорѣдъ Минзухаревъ, имала зоологията на име г. Мак., надъ зоологията г. г. Ур-Аг! Най голѣмий куракъ види се който вѣдущевилъ г. Кригика е, че въ нея имало дълнѣния отъ посетителю нашата (българската) флуна. Азъ сѣдѣвахъ точно всѣко едно животно както въ българскитѣ зоологии, тѣй и въ пѣмекий и чешки текстъ и забѣлжихъ че дѣйствително въ Мак. издание е сменено за по обикновениитѣ и извѣстни животни които ги има въ България. Въ това указание негдѣ е казано или общо, китѣ на пр. въ южна умѣрѣна Европа, или само у Европа, или тѣй както въ чешки текстъ у нашихъ лѣвоуе, у насъ (vlšich basich, u nas, стр. 75, 81 отъ чешката зоология) а у Мак. зоология стр. 85, за пануника и стр. 89 за мушгитѣ (орѣхъто), или ясно казано въ България Проченитѣ животни сѣхъ отъ обикновениитѣ, за които споредъ сегашния редъ на нашитѣ училища още отъ отдѣленіята ученицѣтъ ще знаятъ за тѣхъ положително, че ги има по насъ. При всичко лесно са забѣлжихъ че и отъ обикновениитѣ животни у насъ, име много прѣмущества се мѣлчание, както на пр за таралежа (стр. 17), катерницата (стр. 36), черний дробъ (стр. 88), Синигеръ (стр. 95) свраката (стр. 99) и пр. и пр. И тая човѣкъ неважда голѣмъ пѣлъ отъ „екскурсиитѣ“ по край Дунава Берковско, Старозагорско и другѣтъ на Г. Макакова. Види се че по неяснотата не е рачалъ да ги каже както ги казва наредъ. Въ както и да е това подѣбание на Г. Мак. да обрѣща внимание на ученика върху животнитѣ е и о ги има или не у насъ е похвално. Въ другата зоология дѣйствително Г-да прѣводачитѣ не сѣхъ дали на българската флуна достаточнo внимание, затова тѣхъ спомѣнуватъ по-нарѣдо за находящитѣ се у насъ животни. Въ това е прѣсто отъ невниманіе, а не отъ незнание, както са ще на Г. Кригика да мисли че знае. Незная кой би могълъ да каже, че г-да прѣводачитѣ не ще знаятъ че у насъ има вѣлъкъ, мечка, свинѣ, магаре, щъркъ и пр. и сѣдъ за това и сѣхъ казва тоя ясно. Това невниманіе при подобни учебници, разбира се, е твърдѣ вѣднѣтъ. Все въ сѣдѣствие на него на пр. на стр. 76 за пануника е отпусната цѣлата му истерия. Азъ мисля, че Г-да прѣводачитѣ Ур-Аг. и сами знаятъ за тая погрѣшка на зоологията и попременно сѣхъ и поправали, за второто издание, което вече както са научавамъ, е турено да сѣ печата въ Виена. Освѣтъ това не се бѣде азъ ако Г-да прѣводачитѣ сѣхъ въсползуватъ и отъ икнитѣ бѣлжихъ на ивѣки и други животни отъ българската фауна. Така на пр. азъ намѣряамъ въ „La Vulgarie orientale“ отъ D-r C. Allard Paris, а именно въ глава XI по естество. Исторія написана отъ Пиджисера I. Micher, за 6 най извѣстни маѣохранителни животни които са намѣряамъ въ Делноманъ (Souvenir d' Orient la Vulgarie Orientale char XI, р. 196), за 34 птици въ Добружа и по край Дунава, покрай морето по богатата и пр. (тамъ стр. 197), за нѣколко видове морски, рѣчни и езерни рибѣ, за рачитѣ, змиитѣ, шевѣцитѣ, скакалицѣ и пр. Подобенъ материалъ сѣрѣтъ отъ специалистѣ, ползува твърдѣ много. Но тоя начинъ онихъ които са занимаватъ съ природнитѣ науки ще могатъ и по лесно и поскоро да узнаятъ именно числото на животнитѣ, които са видѣтъ въ България, и ще могатъ да прѣвѣждатъ по точно. Тѣй ще може да са уреди свършено, както елементарна, тѣй пространна Естество. Исторія за българскитѣ училища.

Виена, 10 Юлій 1882

Люлюковъ.

ПУБЛИЧНО ОПРОВЕРЖЕНИЕ.

На 13 юлій т. г. когато оглашеніето отъ нашето село (Горно Пещене) Вратчанскій Окржжъ, се обучавашъ верѣдѣ село, и азъ като стогихъ отъ еграта тая гѣдѣдахъ, пристигнаха Вратч. Окржж. Управителъ, Николаевъ и Военний Началникъ, и Прокурорскитѣ помощникъ. До като азъ се готвяхъ да ги посрещна и да ги поздравя, съ добръ допие, Военний Началникъ превари и ма поздравя съ нѣколко пѣсици, като ми казваше: „Ти Матинъ дѣлашъ!“ и сѣдѣвашъ да ми слага юмруцитѣ си. Указанъ, за чуденъ отъ такава ненадѣлностъ за мене, смугнено го питашъ: защо ма бие когато знаеъ че нашего село не е имало намѣрене да прави Митингъ; безъ да ми са отговори и гѣдѣлиха ма въ стайчката ми, въ която управителъ Николаевъ почла безмилостно да ма бие; и да ми намѣстятъ ненамѣстѣнитѣ отъ Военний Началникъ кокала. Той ми направя впечатленіе, което никогѣ нѣма да се изгладѣ отъ паметта ми. Сѣдѣ като понасити яростта си върху беззаконитѣ ми тѣло, Николаевъ напица на една хартия

нѣщо си, и ма насилваше да се подпиша. При всичко че бѣхъ уплашенъ съвсемъ; азъ пакъ сѣ сумясахъ да попитамъ, какво е това нѣщо което ще подпиша. Той прѣе да ми одговори че много-много да не го безпокоя, но да подписвамъ поскоро, щото никакъ болятъ ма чака на ново. Азъ казахъ че до като не ми са прочете нѣма да подпиша и той вѣрнѣ на думата сѣ почна пакъ по жестоко да ма бие; и ми го прочете тѣй бързо, щото едвамъ можихъ да разбира че Цанковъ ма утиля да бунтувамъ населеніето на вѣстаніе противъ властитѣ, зачоденъ още повече отъ таквазъ произволна клевета, извършѣна отъ лица обачени въ такъвъ ферманетъ въ какъвто бѣхъ и прѣстѣгуюцигъ три лица, отго ворихъ че таквозъ нѣщо не съмъ никога чувалъ да излиза изъ устата на Г-на Цанкова, и че ако и да съмъ ходилъ единъ пѣлъ при него, той ма е запитвалъ като егартъ учителъ за хѣдѣтъ на училищнитѣ работи, въ селото ни, за ревността на сѣянетѣ и ученицѣтъ къмъ училището, че всичко което сме се разговарали се ограничава върху училищата. Той (Николаевъ) разиренъ още по много отъ такъвъ одговоръ, пакъ почна да ма бие съ юмруци и ма силешъ да подпиша, което незнаехъ и не е било. И про-пѣлъ всяка правда свѣтска караше ма да кажа на черното бѣло. Колкото повече настоявахъ да не подпиша една нелуга клевета — толкова повече тѣлото ми се изгизваше: подѣтъ тѣлжитѣ и немилостиви удари на Николаева и най послѣ смазанъ отъ бой, като сѣжалъ къ клеветѣ си съ болно сърдце и подѣтъ гълъчаніето на свѣстѣта сѣ подписахъ; но подписвахъ само да се възвѣж отъ мжнитѣ които се угражывавахъ надъ мене, съ надежда че ще опровергамъ прѣдъ свѣстѣтъ този си подвѣтъ.

Постигало ми тога: На 20 юлій Юлій стражаръ ма закарѣ въ Вратца и ма накараха да посета хаджи Кунчевата стая! (затворитѣ). Сугрунѣта на 21 юлій Юлій ма изведоха при управителя на новоисѣдѣваніе, гдѣто бѣше „сѣдѣбний сѣдѣвателъ А. Парушевъ, като се туку показашъ на вратата управителя отчаяно искрещѣ върху ми: „Ти ли си който бунтувашъ населеніето?!“ кратко му отговорихъ, не съмъ! той сѣдѣваше по сѣщитѣ начинъ да ми вика: ти си бунтовникъ брѣ! тебе та уни Цанковъ да бунтувашъ населеніето, защо криешъ ха! казай дѣ?! сватно! пакъ кратко му отговорихъ: Цанковъ не ми сговорила таквозъ нѣщо! Той разиренъ до крайностъ, скочи отъ стола си и началъ да ма бие, и вика върху ми въ канцѣларията си. И колкото той ма караше да рѣча че Цанковъ ма е училъ да бунтувамъ населеніето, и азъ отговорихъ не, не, нищо не ма е училъ! Той толкова повече ма бѣше, до като здравъ кокалъ не осана у мене, послѣ като съчувствувахъ болнитѣ си почнахъ отъ нетърпение да плача съ гласъ! и той сѣрѣ ударитѣ си, нѣ ми каза: ти тука викашъ т. е. плачешъ, какай да та провода въ домѣтъ на Военний Началникъ и да та налагамъ както азъ знаеъ, че ти си викай колкото шешъ. Най сѣдне като употреби последното усиліе да рѣчи и подпиша прѣдъ сѣдѣвателѣ, че Цанковъ е училъ назѣ за да повдигаме населеніето на вѣстаніе противъ дѣшното правителство, азъ отказахъ т. е. отговорихъ той нищо не ние училъ. Управителя криена съ дуни груби върху ми и неприлични; пѣтѣли половината на саблата и ми каза: или подпиши тукъ, или сега ще та напраѣ на нарѣта! Всичко тѣй сѣ извършваше прѣдъ сѣдѣвателѣ, който раздава отъ свещенитѣ сѣдѣски тронъ правата чѣловѣшки. Уплашенъ азъ! че такава подобна една глава, какъто имъ Николаевъ, кояго е лишена отъ потребното благоразуміе дохожда до всякаква крайностъ, може да се шпусне и да ма лиши отъ живогѣтъ, азъ поскахъ да прочета писаното и тогазъ да го подпиша; Николаевъ и прѣстѣгуюци ми ма додохъ съ готовностъ вингата, прочетохъ я, съ същето черно съдържаніе, и сѣщата клевета за което свѣстѣта пакъ почна да ма мѣчи, и азъ пакъ отговорихъ: немога да подпиша и придрѣжѣхъ са въ истината. Тогазъ Николаевъ пакъ началъ да ма бие и ма накара да пиша и подпиша това, което той ми диктуваше. Смазанъ отъ бой и уплашенъ да ли ще възвѣжа живъ и здравъ отъ тѣзи канцѣлария, азъ писахъ отъ доду подѣ писаното отъ тѣхъ че горнѣто не е истина, но безъ съмнѣние по негова диктовка, и подѣ юмруцитѣ му азъ потвѣрихъ горнѣто. Сѣдѣ четири дневенъ затворъ отъ това като ма пунаха, подоухъ прошине тамъшному прокурорю, което беше опровергація на подписѣтъ ми; но той го отбѣсна. Подолахъ прошине, чрѣзъ което тѣй сѣщо опровергамъ подписѣтъ си, и до Министерството на Вѣтрѣнитѣ дѣла. Каго излагамъ всичко горѣзаложено, обяввамъ прѣдъ пѣлѣтъ свѣтъ за всеуслышаніе ѝ всезнаане, че: *подписѣтъ ми който грабна Николаевъ по горѣ изложениитѣ иквититорски началѣ отъ мене, е подвѣтъ възѣтъ подѣ ивѣнѣго и тѣлесно изгизване. И сѣдѣвателно: обяввамъ го за ничтоженъ. Обяввамъ че никое сѣдѣбно или какво да е учрѣденіе друго, да не си служи съ него; подвѣтъ въ обвиненіе противъ уважаванію отъ мене народенъ труженіицъ Г-нъ Др. Цанкова.*

14 Юлій 1882 год.

Г. Орѣхово.

Учителъ Д. Димитровъ, с. Тишевица.

ДОПИСКИ.

Русе 18 юлий 1882. г.

Днесъ въ Сьборната църква „Св. Троица“ послѣ Божествената литургия се отслужи и панахида за „упокой души“ Блаженопочившия славянки Герей Михаилъ Д. Скобелевъ. Църковното настоятелство за да представи въ същностъ трогателно възхищение на народа. — Православнии, ся постарало да овачи черни завеси въ църква, маки черни хоруваници и др. Предъ черковните порти ся издигаха по високо — черни знамена, които тихия утрень зафиръ нежно развиваше, ту преставаше, като че и той самъ искаше да сподели черната съдба, която тъй ненадейно и немилосно обля сичкия славянки родъ въ „трауръ“, както тя обвиновенно си прави — като му отиѣ онзи славни Генния, онзи непобѣдимъ Герой, онзи неустрашимъ лъвъ, онзи доблѣтеленъ и храбръ юнакъ, когато не само славяните, не само неговите еднородци, а наши освободители Русси — не само ний българите комуто не малко хвала треба да въздадемъ, не само съюзните сили въ врѣме на источната война — Черногорци, Сърби и Ромуни го знаятъ и помнятъ, но и самите неприятели, тѣхните войски, па и самите тайни политици ще го помнятъ за неговите славни подвиги, съ които покойнии немалко пѣхна въ страхъ много славянки неприятели, съ нѣколко свои беседи и сказки въ самите техни престолоници, предъ самите имъ дворове и очи.

Черковните врата бѣха обвити теже съ черни завеси, които още по вече преувеличаваха жалосните чувства на побожнии присѣтующи граждании.

Въ Божественната литургия взе участие и Негово Високопреосвященство Митрополитъ доростоло червенский Господ. Григорий, заедно съ Икономъ П. К. Арнаудовъ и други двама священника. Следъ като ся чете Евангелието, Икономъ чете окръжно отъ Н. В. Пр. Митрополита, въ което напоми на народа за подигането Църквата „Св. Александра Невский“ въ София за споменъ на Царя Освободителя и прикани секиго и секий споредъ обстоятелствата си да принесе щедрата си помощъ за реченния храмъ, като напоми още че помощъ ся приема въ всякаво било пари, било натура, било разни вещи и изобретения „последната лепта на вдовицата и щедря подаръкъ на богаташа ще ся съединятъ въ едно, и ще ся считатъ като доброволни и сърдечни подаръци“ — рече той.

Следъ Божественната служба ся захвана панахидата. Не вся чинодѣйствуваха сички священници во главѣ Митрополита. Въ сички ектенія — молбена — ся помянуваше първо святоото име на Блаженопочившия Царь Освободитель, па тогава незабравимото име на Архистратигъ Михаилъ. Следъ свършваннето молбите и ектеніята при панахидата — дѣдо Митрополитъ ся обрна къмъ народа и съ: „и помяниши Господа Бога Израилля“ той представи въ краткъ, подвигитъ, дѣлата и плода на покойнии Герей, като ни съвѣтваше че трѣбва и сме длъжни да помнимъ името на Скобелева. Говоритъ на стареца бѣше и ораторски и трогателенъ особено при края съ нѣколко думи, той доведе слушателите и присѣтующите съ таково сърдце раздирателно съчувствие, што азъ видѣхъ на мнозина които стоеха около мене, потехоха жалосни сълзи изъ очите . . .

Най на сетнѣ служащите свѣщенни лица отиѣха три пъти „вѣчная память“ и секий съ сокрушително сърдце ся отправи къмъ дома си.

Невинно ми паднаха нѣколко заблѣжителни погрешки или недостатъци, които ако и да искамъ да ги премълча, но чистата ми съвѣсть, не ми дава туй право; нѣколко отъ тѣхъ ако и да не съ може бити — за вѣкои лица тѣи интересни, но за други нѣкъ може да съ; може нѣкъ да послужатъ нѣкому за поправка. Тѣи н. пр. между присѣтующия народъ въ църква, азъ съвсемъ малко видѣхъ отъ интеллигенцията (!). Градътъ Русе, който въ всякий други случай ся гордѣе и хвали съ своите младежи, днесъ съвсемъ оставахъ за чуденъ, като гадяхъ че само нѣколко отъ тѣхъ — освенъ учителите. Съвсемъ слабо се намѣрваха отъ другите класи младежи. Може нѣкой да ся извинява че незнае! това ще бѣде „невѣроитно“, защото барабаничнина извести целиа градъ още въ събота вечерята. За тези младежи имало би да ся проговори още повечко, но оставаме за други пѣтъ. Едничкото което владеше въ очи бѣше: солдатите съ своите старешини офицеритѣ бѣха построени отъ дѣсна страна, стояха пристойно и присѣтующа до края на церемоніята както и сички други граждани. Втора, като по забележителна точка зрение, може да се вземе че много отъ Господжите бѣха си позволили отъ дѣсна страна, да завзематъ таково мѣсто, което е одредено и треба да е за мъжете. Азъ знамъ и съмъ видѣлъ по други места, че жените стоятъ назадъ въ женската — долу — черкова, а не напредъ между мъжете.

Една отъ непростимите и забележителни неуредности е тѣзи че: горѣ на галерията въ женската църква, много отъ господжите дошли не за друго, а само да ся видятъ, да приказватъ и да ся изказватъ исторіята. Това го доказва ясно самите тѣхни разговор-

ния, които презъ време на целото Богослужение немогли да свършатъ за да си изказатъ кахърите една на друга, но даже и когато дѣдо Митрополитъ говореше словото си, пакъ ся чуваше съвсемъ ясенъ разговоръ отъ горѣ и то отъ левата страна на галерията, когато стареца прекъсваше говора си за да си почине или да си отдъхнѣ, разговорите ся тоже продължаваха; значи, че тѣхъ малко ги интересувало кой говори, кому говори и защо говори; при такви погѣпки, по добръ ще сторятъ да не дохождатъ въ църква такви жени или ако додаты да изѣзватъ на вѣнъ и тамъ да си приказватъ, а не съ своите разговори да смущаватъ и другите, които сѣ дошли да ся молятъ Богу. Нѣкои нѣкъ отъ жените сѣ натрупаха на прозорците и гледатъ въ църква, безъ да знаатъ че топлиа въздухъ, въглеродътъ и други отровни газове, които ся развиватъ отъ множеството на народа, свещите и др. могатъ да имъ принесѣтъ ненадейна смъртъ или припадение.

Има и други нѣкои бележки, които треба да ся взематъ въ внимание, които ся отнасятъ просто на гражданите отъ къмъ хигиеническа точка зрение, но тѣхъ оставямъ за други пѣтъ.

Ловечъ 15 юлий 1882.

На 7 текущаго по желанието на градското население се извърши въ църквата „Св. Недѣля“ парастасъ, за упокоение души Генерала Скобелева П. Въ това време бѣше присѣтствовало цѣлото градско население, тѣи цето нѣмаше мѣсто за повече хора, както въ църковния дворъ тѣи и вѣтрѣ въ църквата. Следъ свършакана парастаса, населението се съгласи и телеграфира презъ Градското Общинско Управление слѣдующата дещаша:

Москва Славянокому Благоворит. Обществу.

Роковое для всего Славянского, міра извѣстие о смерти Генерала Скобелева покрило неописуемою горестю населеніе города Ловчи, обязанный Генералу своимъ избавленіемъ отъ совершеннаго разоренія. Населеніе въ наступающую минуту вознеситъ молитви къ Всевышнему о упокоеніи души Генерала, соболъзнуя же въ великой потерѣ, ошутительный для нашей освободительницы святой Руси и цѣлаго славянства, незабудеть во вѣки благодаренія, храбрость, подвиги, духа великаго Героя и послѣднихъ завѣтныхъ славянству, его словъ потрясавшіе Пѣмцовъ.

Городской голова Векилки.

Като Ви слобшавямъ това моля обнародвайте въ почитаемий си вѣстникъ.

Единъ гражданинъ.

Пишѣтъ ни изъ Разградъ:

Венчко по насъ е медъ и масло, вчерасутренъ се намѣри единъ убитъ жандармъ между градъ и с. Теке-махле — (дето и лани бѣха убили другъ кон. жандаринъ — опълченецъ С. Д. Рускова). Макарь Околийский Начальникъ да е казалъ че този сѣ е убилъ самъ, нѣ то е очевидно че е убитъ, донесенъ и оставенъ на пѣтя до носето 1/4 часъ да градъ.

Пишѣтъ ни изъ Ески Джумая:

Новини по назѣ по настоящемъ само за разбойничеството, което отъ денъ на денъ се умножава и мѣрки се са зематъ. Турски чети гонятъ разбойничитѣ, народа е дълбоко замисленъ.

Пишѣтъ ни изъ Плъвень:

Премамъ свѣдѣния отъ седекитѣ учители, че имъ даватъ бесплатно да четътъ в. „Български Гласъ“, нѣ отъ много села ги връщатъ; сега имъ го пращатъ бесплатно, нѣ отъ послѣ като истече годивата, волею и неволею заплащатъ. Отъ село Коприва го върнахъ въ колко пѣжи, а тѣ имъ пращатъ отново сичкитѣ броеве!

— Отъ вѣрно мѣсто се извѣстваме, че Русескитѣ старѣшини (мухтари) получили писменно наставление посредствомъ Градския кметъ, строго да наблюдаватъ, што никой да не говори, противъ правителственното распорѣждане за десѣтъка, като се пази да се не агитира за предстоющитѣ избори за Народното Сѣбрание, и др. и др.

Ние мислимъ ако не са лъжемъ че отъ новия законъ за десѣтъка, насѣлението е благодарно и нѣма защо да ся говори противъ него, а за мими агитаций, още нѣма нужда, когато свикванието на Народното Сѣбрание, не е още дълго свършено. Положително не са знае отъ кого е тая заповѣдъ, за да можемъ да се произнесемъ и върху цѣлзта ѣ.

НОВИНИ ОТЪ ПЛЪВЕНЬ.

1.) Тия дни прочюгий М. Цачовъ, като идялъ отъ София за Плъвень, при с. Правецъ щялъ да убие съ пушка плевненецъ Василь Ганчова, защото не отбилъ колата си да замине.

2.) П. Д. Прокурора Балабановъ при Окр. Съдъ билъ принуденъ да си даде оставката; защото не играилъ канго му свири гайдата.

3.) На 15 т. като пристигналъ въ Плъвень М. Цачовъ, държало са засѣдание въ домѣтъ на Джебарова, на което разискванията са държатъ тайни.

4.) Джебаровъ настоявалъ чрѣзь Инспектора Филиповъ, да остави бѣлджза си за учителка, нѣ гражданинѣ я нещѣтъ; защото поради нашъ Никола намразили и Св. Никола.

5.) На 15 т. Военный Министръ пристигналъ въ Плъвень, на 16 направилъ смотръ на войската, Българскитѣ офицери са много отличили. Единъ отъ Рускитѣ офицери получилъ иговоръ отъ Г-на Министръ; Г-нъ Министръ направилъ добри впечатления на гражданитѣ и заминалъ за Ловичъ.

6.) На 11 т. Гражданитѣ имали събрание за цѣняване учителитѣ, нѣ понеже въ събрание присѣтствовали и двама жандарми испратени отъ Джебаровъ, то и гражданитѣ отъ докачение са развили безъ да извършатъ нѣщо.

ТЕЛЕГРАММИ.

Котаръ 8 Юлий. Черногорския князь съ министритѣ Радоничъ и Върбицъ, въ началото на мѣсъць Августъ ще пътува прѣзь Виена за Петербургъ, гдѣто ще са бави нѣколко недѣли.

Смирна 8 Юлий. На 6-ий т. прѣзь нощта се появи ужасенъ пожаръ, койго преобрна въ прахъ и пепель, яврейския и турския кварталъ.

Александрия 8 Юлий. Градъ изглежда грозенъ, едната му третина е разорена. Плякашитѣ още грабѣтъ и убиватъ, градъ още гори.

Цариградъ 8 юлий. Американския посланикъ Бенъ, отпѣтува за Египетъ, да се срѣдне съ Араби-паша и ако му бѣде възможно, да направи споразумение измѣжду него и Султана.

Лондонъ 8 юлий. Сичкитѣ прокламации, които издалъ Араби паша, биле въ името на Хедифа.

Александрия 9 юлий. Генералъ Алисонъ се приближилъ до позицитѣ на Араби-паша и узнаа че биле твърдѣ яки.

Александрия 9 юлий. Араби-паша свикалъ едно събрание отъ пашѣ, улѣми и голѣми, за рѣшение: дали да се прекрати въоружаването, по причина на приятелскитѣ отношения, които показва Хедивѣтъ къмъ Англичанитѣ.

Парижъ 9 юлий. Посланицитѣ призовали Портата, да вземе участие въ конференцията, която ще са държи въ сѣбота.

Лондонъ 10 юлий. Въ Каиръ се почнало грозно кланье, сѣщо тѣи и въ Дамиегъ, Току и Бента-Калиубъ, гдѣто цѣли фамилии биле извлечени отъ желѣзнитѣ кола и хвърлени подъ колелетата. Въ Тантохъ сичкитѣ индженери избити. Кралицата наименовала Велеслен за главнокомандующъ надъ Египетската експедиция.

Александрия 10 Юлий. Араби паша рекълъ на войската си, че отъ Кюф-ел-Давра ще направи вторий Плъвень. — 45 души Христиани въ Каиръ убити и заровени. Ученицитѣ въ Каиръ съставили доброволна чета, която ще са придружи на Араби-пашовата войска.

Лондонъ 10 Юлий. Днесъ трѣгва 20,000 души войска Египетъ.

Лондонъ 10 юлий. Араби паша още държи въ обездно положение сичката египетска, и онзи койго не са покорява на заповѣдта му, строго се наказва.

Цариградъ 11 Юлий. Тукъ се страхуватъ, да не би Араби паша да прихвърли войската си въ Сирия и тамъ да произведе вѣстание.

Александрия 11 Юлий. Хедифѣтъ днесъ прѣдъ пладнѣ съ указътъ си свали Араби паша и го провъзгласи за бунтовникъ: а въ прокламацията си заповѣда на народа да не дава данъкъ на Араби паша и никой да не слуша заповѣдитѣ му. Споредъ извѣстието изъ Кафр Дуара, вѣрва се че Араби паша има 12,000 души войска.

Парижъ 11 Юлий. „Ажанс Ав.“ увѣрва, че Араби паша съ Махмудъ паша съставилъ кабинетъ въ Каиръ.

Лондонъ 12 Юлий. На Араби-паша писмото, което отпращилъ на Гладстона, захваща така:

„Първото английско грымване ще разреши Египетъ отъ сичкитѣ договори; надзирането ще престане; ще са конфискуватъ сичкитѣ имущества на Европейцитѣ въ Мисиръ; каналитѣ ще са разоржѣтъ; вѣско съобщение ще престане; ще почне да се проповѣдава религиозна война и по Сирия и по Арабия и по Индия“.

Александрия 13 Юлий. На Хедифѣтъ извѣстихъ, че нехранимайковци, се готвятъ да запалѣтъ Каиръ и да плякатъ. Въ Каирзедъ и Даманхуръ избиха сичкитѣ христиани. Числото на вѣсгаланитѣ се смѣта отъ 50,000 души.